

Overgang naar nieuwe stal legt broers De Boer geen windeieren

25 honderdtonners en 7 tientonners in 7,5 jaar

Tot november 2007 had het bedrijf van de broers Piet en Dieks de Boer uit Tjalleberd (FR) nog geen enkele honderdtonner voortgebracht. Sindsdien ging het echter hard met 25 honderdtonners en de zevende tientonner die onlangs werd bijgeschreven. Ten grondslag aan het succes liggen een goede verzorging en een gedegen fokbeleid.

„Wij doen het helemaal verkeerd“, zegt Dieks de Boer (40) aan de keukentafel. Hij pakt een vakblad van de stapel en toont een artikel, waarin een wetenschapper beweert dat het gebruik van genomicsstieren in Nederland omhoog moet. Hij en zijn broer Piet (43), de laatste is vooral de fokkerijman, kiezen juist voor betrouwbare stieren. De favoriet blijkt Newhouse Ronald, die op het bedrijf twee honderdtonners voortbracht en waarvan er één ook al tientonner werd.

„Van hem mochten ze van mij wel een kloon maken“, stelt Piet.

Archibald

De veehouder stoort zich aan de huidige fokkerijtrend. „Je kunt door de bomen het bos niet meer zien. Fok- en genomicsstieren staan door elkaar heen en er is geen stierenkaart meer die op de vorige lijkt. En wat doen de boeren dan, ze weten het niet meer en gaan de fokkerij uitbe-

steden“, denkt Piet. De sympathieke veehouder maakt zich dan ook boos over het bewuste artikel. „Dat soort mensen moesten eens een paar jaar al het werk op de boerderij moeten doen, melken, maar ook klauwbekappen.“ Het vertrouwen in 'de hoogste stieren van de kaart' kreeg een knauw toen een jaar of tien, vijftien geleden bleek dat de dochters van stieren als Jabot en de Holim-stieren Boudewijn, Apollo en Tornado snel opbrandden. Juist de dochters van stieren die lager op de kaart ston-

De koeien worden gehuisvest in een 2+3-rijige serrestal met links twee grote stroboxen. De boxen bevinden zich dichtbij de draaimelkstal, waardoor de zorggroep niet lang hoeft te wachten of ver hoeft te lopen.

Weidegang is belangrijk voor de gebroeders De Boer. In de wei valt direct de invloed van het Brown Swiss-ras op.

De koeien worden gemolken in een 24-stands visgraatbinnenmelker van GEA.

den, als Spirando, Ronald en Archibald, bleven over. „We hebben Archibald als stier voor de opbrekers gebruikt. Hij stond op een gegeven moment onderaan de kaart en hij was niet duur. We kregen er echter beste koeien van.“

Tientonners

Dat laatste wordt onderstreept door het feit dat Archibald al vier honderdtonners op het bedrijf voortbracht. Eén daarvan werd onlangs ook tientonner. Ze is al de zevende koe op het bedrijf die de barrière van 10.000 kilo vet en eiwit wist te slechten en de eerste die niet meer is ingeschreven. „Twaalf jaar geleden zijn we met het aAa-systeem begonnen en tegelijkertijd gestopt met de bedrijfsinspectie“, verklaart Piet. „Achteraf bleken de goed presterende dochters van de wat lagere stieren van de kaart, afkomstig uit goede aAa-paringen.“ Naast zeven tientonners bracht het bedrijf tot dusver 25 koeien met een levensproductie van 100.000 kilo melk voort, waarvan er nog negen op het bedrijf aanwezig zijn. Grote aantallen, maar wat het extra bijzonder maakt, is dat de prestatie in relatief korte tijd is geleverd. De eerste honderdtonner, Grietje 2 (v. Constantijn), werd in november 2007 genoteerd, terwijl de tweede, Stientje 95, de barrière in april 2008 slechtte. Stientje 95, een dochter van proefstier Holdon Rapport, had door haar lage gehalten ruim 150.000 kilo nodig om ook tientonner te worden, maar is ook nu, na inmiddels 160.000 kilo melk, nog altijd op het bedrijf aanwezig.

Koefamilies

Piet de Boer heeft inmiddels ervaren dat de koefamilie sterk van invloed is op de levens-

duur. Zo werd de derde honderdtonner van het bedrijf, Stefano-dochter Anna 255, na 135.000 kilo melk tevens tientonner en werd ook haar dochter Anna 296 (v. Ronald) honderdtonner en begin dit jaar met een vergelijkbaar aantal kilo's melk tientonner. „Ze bracht vorig jaar een tweeling en moet over een maand weer kalven. Ze is de baas van het hok“, wijst Piet naar de strobox voor in de stal, van waaruit de droogstaande Anna 296 haar omgeving nauwlettend in de gaten houdt.

Dat de koefamilie inderdaad sterk bepalend is, blijkt ook uit de afstamming van de kersverse tientonner Anna 301: Archibald x Jabot x Cedar Grove x Herwin. Anna 296 en haar moeder gaan namelijk terug op dezelfde koe, getuige de afstamming Ronald x Stefano x Coldsprings Hoef x Herwin.

De veehouder weet het nog sterker te vertellen. „Mijn vader kocht ooit twee kalveren, Tiny en een Janny. Van Janny's nafok bleef niets over, maar van Tiny wel. Ze kwam voort uit de combinatie Sunny Boy x Mutual en kreeg twee dochters, een van Mountain en een van Archibald, beide werden honderdtonner.“ Naast deze Tiny 2 en Tiny 3, wisten ook Tiny 4 (Dj x Mountain) en Tiny 5 (Olvo 51 x Archibald) onlangs de barrière van 100.000 kilo melk al te slechten.

Potstal

De eerste tientonner op het bedrijf was Afke 153 (Lord Lily x F16) in april 2011 (overigens was ze de vierde honderdtonner en haalden ook de vijfde, Stientje 113 (v. Lava), en de zevende, Afke 151 (v. Mountain), honderdtonner inmiddels de tien ton vet en eiwit). De fraaie Afke 153 stond twee jaar geleden met een

voortschrijdende levensproductie van 153.000 kilo melk en 12 ton vet en eiwit droog, toen ze door een andere koe werd besprongen en moest worden afgevoerd.

De broers zijn toch al zuinig op hun oude koeien, omdat ze permanent in een potstal bivakkeren. Niet dat alle aanwezige honderdtonners daar verblijven, maar een koe als Stientje 95 komt niet meer in de koppel. De potstal bestaat uit twee grote ligruimtes naast elkaar, gevuld met gemalen koolzaadstro. De ene is in principe bestemd voor kalfkoeien, de andere voor zieke dieren. De broers scheppen de mestvlaten er elke dag handmatig uit en vullen de ruimte dan meteen bij met stro. Vanuit de potstal kunnen de koeien makkelijk naar de melkstal. De afstand is kort en ze hoeven niet te wachten, omdat ze als laatste worden gemolken. „Het voordeel van deze huisvesting is dat je koeien zo door een moeilijke periode heen kunt helpen. Bijna elke honderdtonner heeft wel een moment in haar leven gehad dat je overwoog afscheid te nemen of niet. Dieren moet je echter ook een tweede kans willen geven“, meent Dieks.

Serrestal

Bijzonder is dat de afgelopen 7,5 jaar maar liefst 25 honderdtonners opleverde, terwijl het bedrijf daarvoor nooit ook maar één koe met 100.000 kilogram melk wist voort te brengen. „In 2006 is de nieuwe stal gezet, in de oude stal was er een overbezetting“, verklaart Piet. „De koeien gingen destijds weg voordat er problemen optraden. Sindsdien zijn we echter flink uitgebreid, dus de koeien bleven ook langer. Doordat je groeit, ben je zuinig op je koeien.“ De broers namen in 2004 het bedrijf van ▶

Rechts de oude boerderij, welke onderdeel van een lintbebouwing vormt en waar Piet met zijn gezin woont. Daarachter de oude ligboxenstal uit 1973 en geheel achter op het erf de serrestal uit 2006 met links in de uitbouw de melkstal.

De voerkeuken van de Lely Vector had financieel nogal wat voeten in de aarde. „Als je dit in de toekomst wilt, kun je maar beter direct ruimte creëren”, aldus Piet.

„De voerrobot bespaart arbeid en energie, hij kan meerdere groepen voeren en bijvoeren bij weidegang is goed te sturen”, aldus de broers.

hun inmiddels 76-jarige vader Bouwe over, die overigens nog wel elke dag op de boerderij komt. In 2006 molken ze samen nog ‘slechts’ honderd koeien, inmiddels zijn het er 215 (inclusief droogstaande koeien). Na zich flink georiënteerd te hebben, besloten ze een serre-stal te bouwen met een dichte vloer en diepstrooiselboxen, met gemalen koolzaadstro en met autobanden op de bodem. „Naast relatief goedkoop is de stal met deze bovenbouw ook licht en luchtig”, verklaart Piet.

De stal biedt ruimte aan 170 koeien, de droogstaande koeien worden in de oude stal uit 1973 gehuisvest, samen met de jongste kalveren. „We wilden eerst zes rijen ligboxen in het midden van de stal plaatsen, maar we hebben toch voor een 2 + 3-rijige stal gekozen. Het punt is dat je anders geen overzicht hebt”, stelt Piet.

Berend Bos

De koeien worden gemolken in een 24-stands visgraatcarrousel van GEA. De broers zagen de combinatie van een automatisch melksysteem met weidegang niet zitten en wilden bovendien flexibel blijven in hun bedrijfsomvang. Niet dat ze destijds verwachtten veel te kunnen groeien overigens, althans niet in grond. „Tot vijf jaar geleden dachten wij dat er geen grond beschikbaar zou komen. Maar de gemeente ging ineens grond opkopen, vervolgens kwam de crisis en toen konden wij het kopen”, vertelt Piet. De mannen kochten de laatste jaren zo’n 23 hectare en gingen in 2009 bovendien een

samenwerking aan met Berend Bos. „Hij had te weinig koeien, te veel voer en moest investeren. Wij hadden te weinig quotum en te weinig voer. In eerste instantie hebben we 200.000 kilo melkquotum van hem geleased.”

De 53-jarige Berend Bos woont enkele straten verderop, heeft geen opvolger en wil nog een aantal jaren doorboeren. De samenwerking beviel dusdanig goed dat de drie mannen inmiddels de VOF De Boer-Bos vormen en hun bedrijf gedrieën rondzetten. Bos verzorgt het jongvee vanaf een leeftijd van vijf maanden tot twee maanden voor het afkalven op zijn boerderij, waarna de dieren teruggaan naar de melkveelocatie. Daarnaast verricht Bos hand- en spandiensten en melkt hij twee keer in de week.

Omvang handhaven

Berend Bos beschikt over een ruime stal en bracht zes ton quotum en 45 hectare land in. Daardoor hebben Piet en Dieks naast wat losse pacht inmiddels 80 hectare grond in eigendom en 45 hectare onder vennootschap. Het bedrijf beschikt in totaal over 130 hectare – 17 hectare maïs en de rest gras – en de broers zijn voorlopig tevreden met de huidige omvang. „Iedereen doet gek nu het quotum eraf is, maar dat kan wel eens rare gevolgen hebben. Voor ons verandert er niet zoveel, je moet gewoon goed boeren”, meent Piet. „Het verschil is dat de quotumplanning niet meer hoeft. Er hoeven geen koeien weg als het lekker melkt. Aan de

andere kant kun je ook geen quotum meer verleasen.” Dieks merkt op dat ze wellicht aan een opschaling gaan denken als Bos metertijd uit het bedrijf stapt. „Dan komt het jongvee naar deze locatie en zul je moeten bouwen.”

Lely Vector

Door de groei van het bedrijf werd de 20-kuubs voermengwagen te klein. „We konden het volledige rantsoen niet meer in één keer mengen. We moesten dus een grotere mengwagen hebben en ook een grotere trekker, tenzij we in groepen zouden gaan voeren. Een mengwagen betekent echter ook onderhoud en brandstof en daarom zijn we naar automatisch voeren gaan kijken”, zegt Dieks. „En omdat we in lintbebouwing wonen, zagen we een zelfrijder vanwege de lawaaiigheid niet zitten”, voegt Piet toe. Eenvoudig ongemengd voeren was voor de broers overigens nooit een optie, omdat de koeien niet allemaal tegelijk kunnen vreten.

Omdat ze zowel de koeien in de nieuwe stal, alsook de droge koeien in de oude stal – de afstand tussen de beide stallen is vrij groot – met de voerrobot wilden voeren, volstond een railsysteem niet. „We zijn daarom bij de Lely Vector uitgekomen”, verklaart Piet. De broers voeren er sinds september 2014 mee. „Er moest ook een voerkeuken bij en dat viel financieel nog flink tegen. Dus als je dit in de toekomst wilt, kun je maar beter direct ruimte creëren.”

Bedrijfsgegevens

De broers Piet (43, rechts) en Dieks (40) de Boer runnen in het Friese Tjalleberd samen met compagnon Berend Bos (53) een melkveebedrijf met 215 stuks melk- en droogvee. Piet doet de veeverzorging, Dieks melkt en doet het machinewerk en Berend verzorgt het jongvee. Piet woont met Laura Brandsma (33) en hun kinderen Rixt (7) en Elske (4) bij het melkveebedrijf. Dieks woont met zijn vriendin Coby Kruis (38) in Tijnje en Berend Bos (54) woont met zijn vrouw Lokke Wagenaar (54) in Luinjeberd.

Het rollend jaargemiddelde van de veestapel ligt op 9.000 kilo melk met 4,25 procent vet en 3,45 procent eiwit. Het bedrijfsnelgetal ligt op 90 en was de laatste maanden zelfs nog lager. Piet verklaart het lage celgetal ondanks de vele oude koeien – het vervangingspercentage ligt op 18,5 procent – door de gemiddeld wat lage melksnelheid van de veestapel en geeft tevens aan dat de productie wat onder druk staat. „Al halen we relatief veel melk uit ruwvoer.” Het stiergebruik is divers en stieren die jaren ge-

Anna 296 (v. Ronald) maakte begin dit jaar de 10.000 kilo vet en eiwit vol, een prestatie die haar moeder Anna 255 (v. Stefano) eerder al leverde. Anna 296 bracht vorig jaar een tweeling en moet over een maand weer kalven. Volgens Piet is ze de baas van het hok.

De droge koeien en het jongvee tot vijf maanden worden gehuisvest in de oude stal uit 1973. De kalveren verblijven de eerste tien dagen in eenlingboxjes en komen dan bij de kalverdrinkautomaat (rechts achter het blauwe tussenschot en dus niet zichtbaar).

De voerrobot voert de melkkoeien zes tot zeven keer per dag en voert in totaal vier verschillende groepen. Naast de melkgevende groep is er een zorggroep, een groep droge koeien en een jongveegroep. Het rantsoen voor de melkkoeien en voor de zorggroep bestaat uit 19 kg graskuil, 12 kg maïs, 2,5 kg corngold, 2 kg eiwitmengsel, 1,5 kg ontsloten tarwe en 0,5 kg gehakseld koolzaadstro. Daarnaast krijgen de koeien beperkt krachtvoer verstrekt in de melkstal en via de krachtvoerautomaten. De droge koeien krijgen een rantsoen van 11 kg graskuil, 3 kg maïs, 2 kg gehakseld tarwestro en 0,5 kg raap. Het jongvee krijgt alleen graskuil en een beetje maïs.

Weidegang

„De machine heeft enorm veel instellingen en dat is nog niet zo eenvoudig”, stelt Piet. „Daarnaast is het een 24-uurssysteem, dus hij belt je 's nachts ook wel eens wakker.” Piet meldt verder dat broei bij maïs in de voerkeuken in de zomer wel een risico is. „In de winter kun je het voer vier dagen van tevoren klaar zetten, maar in de zomer niet.” Uiteraard heeft het automatische voersysteem ook voordelen. „Het bespaart arbeid en energie, je kunt meerdere groepen voeren en bijvoeren bij weidegang is beter te sturen”, vindt Piet.

Weidegang blijkt een belangrijk item op het bedrijf. „De buurt klaagt als de koeien niet buiten komen”, zegt de oudste van de broers. „Omdat we een huiskavel van 30 hectare

hebben, kunnen we de koeien echter maar maximaal zes uur per dag weiden.” Piet noemt het imago een belangrijke reden voor het feit dat ze ondanks de omvang van de veestapel, toch weidegang toepassen. „We moeten geen varkensboeren worden.” „Daarnaast is het extra melkgeld ook leuk”, meent Dieks.

Brown Swiss

Sinds de tweede week van april lopen de koeien weer in de wei en het land overziend valt direct de invloed van het Brown Swiss-ras op. „We hebben het ras gebruikt omdat de keuze in de aAa-codes 624 daar wat ruimer is. Maar ik denk dat we er toch weer mee ophouden, omdat ze niet helemaal de duurzaamheid geven die we willen.” Het was al duidelijk dat levensduur bij de broers hoog in het vaandel staat, maar Piet bevestigt het nogmaals. „Ik heb er een hekel aan als koeien niet blijven lopen.”

Piet de Boer wil een probleemloze koe met hoog eiwit en die elk jaar een beetje beter wordt. „Een vaars hoeft nog niet te pieken.” Zijn stierkeuze baseert hij mede op de vaders van de honderdtonners. „Mountain leverde bij ons drie honderdtonners. Hij was een goede stier, maar helaas waren niet al zijn zonen goed. Achteraf hadden we Jester moeten gebruiken, vandaar dat we diens zoon Survivor nu al een tijd lang gebruiken.” Piet geeft aan dat hij net als Ronald, achteraf ook Marconi te weinig heeft gebruikt.

Een interessant kenmerk noemt Piet de aanhoudingscijfers. „Dat is eenvoudig en er is niet aan gerekend. Laat het maar gewoon zien, net zoals je vroeger het percentage onvolledige lijsten had”, vindt Piet. „Een stier als Constan-tijn was daar goed in”, herinnert Dieks zich. „Het is jammer dat de kwaliteiten van zo'n stier verloren zijn gegaan.” Piet valt zijn broer bij. „Stieren als Mutual, Linde Alfred en Constan-tijn, van die fokkerij is niets meer over. Het was misschien een beetje slordig, maar wel goed. Mutuals zoon Aldo gaf ook beste koeien.”

Geen uitschieters

Berend Bos heeft nog wat sperma van oude stieren in het vat. Piet en Dieks schromen niet het te gebruiken. Zo loopt er een fraaie tweekalfsdochter van Lord Lily en lopen er nog twee vaarzen van Labelle en Aerostar. „De laatste geeft 35 liter per dag”, aldus Dieks. „De huidige fokkerij is top keer top, maar kunnen we die koeien wel voeren”, vraagt Piet zich af. „Het wordt bovendien een heel smalle basis.” De broers gebruiken wel jonge stieren, maar dan vooral voor de opbrekers. „Toevallig hebben we Hoekland Maik op die manier vrij veel gebruikt, daar zijn we achteraf niet rouwig om”, lacht Piet. Hij geeft aan dat het exterieur hem niet veel zegt. „Soms moet je een AB-vaars nog geregeld klauwbekappen. Wat wij willen, zijn gewoon goede gebruikskoeien. We willen qua lactatiewaarde alles bij de 100 hebben, we willen geen uitschieters.” ■

De serrestal stamt uit 2006 en was gebouwd als 'kop-hals-romp', met links het gebouw met de melkstal als 'kop'. De 'hals' is inmiddels verdwenen en biedt ruimte aan de voerkeuken van de voerrobot.

leden werden gebruikt, worden gerust nog steeds gebruikt: Kian, Fiction, Jeeves, Active, Legend, Hayden, Tiamo, Virzil, Birbo, Prince, Survivor, Jocko, Ford, Leko, Torr, Vigor, Kodak en Big Winner. Daarnaast worden jonge stieren van KI Kampen en KI samen gebruikt en nemen Belgische Blauwe stieren een derde van de inseminaties voor hun rekening. De koeien worden gepaard volgens het aAa-systeem. „We leveren rechtstreeks aan de kalvermester en die zegt dat je er direct betere kalveren door krijgt. Verder worden de kruizen beter, 90 procent redt zich met het afkalven.”

